

РОЗДІЛ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 331.5(477)

ПОНЯТТЯ Й СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

THE CONCEPT AND ESSENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION SYSTEM MANAGEMENT OF PROFESSIONAL ORIENTATION IN UKRAINE

Будник Ю.А.,
аспірант кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки
Університет державної фіскальної служби України

Мулявка Д.Г.,
к.ю.н., професор,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Університет державної фіскальної служби України

У статті подано аналіз суттєвих ознак категорії «адміністративно-правове регулювання», досліджено властивості, притаманні останньому у сфері управління системою професійної орієнтації. Акцентовано увагу на наявності публічного інтересу, задоволення якого передбачає реалізацію конкретних цілей і завдань державної політики, спрямованої на оптимізацію професійного самовизначення на основі врахування професійно важливих особистісних характеристик індивідуума та потреб ринку праці, визначення адміністративно-правового регулювання управління системою професійної орієнтації в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, адміністративне право, професійна орієнтація, адміністративно-правові засоби, публічний інтерес.

В статье содержится анализ существенных признаков категории «административно-правовое регулирование», исследованы свойства, присущие последнему в области управления системой профессиональной ориентации. Акцентируется внимание на наличии публичного интереса, удовлетворение которого предусматривает реализацию конкретных целей и задач государственной политики, направленной на оптимизацию профессионального самоопределения на основе учета профессионально важных личностных характеристик индивидуума и потребностей рынка труда, определение административно-правового регулирования управления системой профессиональной ориентации в Украине.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, административное право, профессиональная ориентация, административно-правовые средства, публичный интерес.

The article contains an analysis of the essential features of the category "administrative and legal regulation", the properties inherent in the latter in the field of management of the vocational guidance system are investigated. Attention is focused on the availability of public interest, the satisfaction of which provides for the implementation in the specific objectives and objectives of public policy aimed at optimizing professional self-determination based on taking into account the professionally important personal characteristics of the individual and the needs of the labor market. Definition of the administrative and legal regulation of the management of the vocational guidance system in Ukraine.

Key words: administrative and legal regulation, administrative law, professional orientation, administrative and legal means, public interest.

Удосконалення правового регулювання будь-якої сфери суспільних відносин має базуватися на виокремленні суттєвих рис предмета такого регулювання, щоб відмежувати те особливе, що відрізняє його від інших правовідносин, які виникають в інших сферах державного управління. Необхідною умовою підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання управління системою професійної орієнтації в Україні є визначення сутності вказаного феномена та формулювання його дефініції. Разом із тим, незважаючи на важливість вказаної проблеми для подальшого розвитку ринку праці в Україні, удосконалення системи вищої освіти, зміни пріоритетів і напрямів функціонування органів виконавчої влади, уповноважених здійснювати діяльність у цій сфері, у науці адміністративного права ці питання розглядалися фрагментарно, у контексті інших наукових досліджень. Указане зумовлює актуальність статті, метою якої є визначення поняття й особливостей адміністративно-правового регулювання управління системою професійної орієнтації в Україні.

Проблеми сутності адміністративно-правового регулювання розглядали в роботах В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, О.П. Рябченко, С.Г. Стеценко, І.М. Шопіна та ін. Однак питання, пов'язані з виокремленням сутнісних рис адміністративно-правового регулювання у сфері управління системою професійної орієнтації, ще не

були предметом окремих досліджень, що свідчить про новизну обраної теми наукової статті.

Стосовно сутності адміністративно-правового регулювання в юридичній науці існує кілька позицій, які мають значні відмінності. На думку В.Й. Разводовського, цей феномен має розумітися як регулювання, що здійснюється такою комбінацією способів правового регулювання, в якій переважають зобов'язання та заборони. Ця комбінація формується через наділення учасників правовідносин суб'єктивними юридичними правами й покладанням на них обов'язків шляхом визначення та закріплення у правових актах певних правил поведінки внаслідок правотворчої діяльності уповноважених на це органів (посадових осіб) [1, с. 169]. Як можна побачити, досліджуване явище вчений розглядає як сукупність способів, що робить його підхід дещо технократичним, оскільки це не дає змоги отримати уявлення про спрямованість такого регулювання, його базові методологічні ознаки. Крім того, розуміння зобов'язань і заборон домінуючими способами правового регулювання вже не відповідає сучасній концепції сервісної держави та все більш широкому впровадженню диспозитивного методу правового регулювання у площину адміністративно-правових правовідносин.

На думку Р.А. Бузунова, який розглядає адміністративно-правове регулювання в контексті кредитно-модуль-

ної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ України, останнє являє собою механізм імперативно-нормативного забезпечення її організації й функціонування у вищих навчальних закладах Міністерства внутрішніх справ України внаслідок гармонійної взаємодії всіх її елементів з метою забезпечення якісного навчального процесу. Основною метою адміністративно-правового регулювання кредитно-модульної системи організації навчального процесу як правового явища (своєрідної системи) вчений вважає вимогу до відповідних її суб'єктів діяти належним чином щодо якісного її функціонування за допомогою різноманітних юридичних та організаційних засобів [2, с. 301].

Зведення сутності адміністративно-правового регулювання до його механізму видається нам таким, що дещо звужує зміст досліджуваного феномена, оскільки будь-який механізм являє собою сукупність засобів практичної реалізації певного явища. Разом із тим виокремлення такої ознаки адміністративно-правового регулювання, як гармонійна взаємодія з метою досягнення поставленої мети, видається нам цілком слушним, оскільки цей вид правового регулювання виконує, на нашу думку, певну детермінаційну функцію, зумовлюючи застосування саме тих засобів, які сприяють досягненню поставленої мети.

Досить цікавим є підхід В.А. Лазаренка, який визначає поняття адміністративно-правового регулювання екологічної безпеки в Україні як складову частину державного управління, здійснюваного уповноваженими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю, владні повноваження яких спрямовані на забезпечення екологічної безпеки в Україні [3, с. 130]. Безумовно, адміністративно-правове регулювання тісно пов'язано з державним управлінням, що, зокрема, впливає з багатьох визначень адміністративного права (наприклад, як сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини, що формуються під час забезпечення органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного й самоврядного управління у сферах соціально-економічного й адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку [4, с. 9]).

Хотілося б сказати, що із цього приводу ми цілком підтримуємо думку В.Б. Авер'янова, який писав, що в більшості варіантів тлумачення предмета адміністративного права за управлінськими відносинами зберігає пріоритетне місце. Більше того, деякі вітчизняні фахівці настільки перебільшують управлінський характер предмета адміністративного права, що намагаються вивести за межі цього предмета будь-які відносини тільки на тій підставі, що вони не є управлінськими. На думку вченого, це явне перебільшення. Насправді зазначений пріоритет управлінських відносин, як він уважав, був виправданий лише для правового регулювання радянського періоду, оскільки тоді управління з боку держави, дійсно, домінувало фактично в усіх сферах суспільного розвитку. Нині ситуація змінилася: сфера управлінських відносин кардинально звузилася. Проте ця обставина, на жаль,

ще недостатньо враховується представниками пострадянської теорії адміністративного права [5, с. 16].

Отже, ототожнення адміністративно-правового регулювання та державного управління видається нам методологічно неправильним, оскільки, навіть якщо не брати до уваги різнопорядковість цих явищ, залишається питання про такі інститути адміністративного права, як адміністративно-деліктне право, інститут адміністративних послуг тощо, сутність яких не може бути зведена до управлінських відносин у діяльності органів виконавчої влади.

І.М. Шопіна, аналізуючи наявні в сучасній науці визначення поняття адміністративно-правового регулювання, слушно зауважує, що вони базуються на різних підходах до сутності правового регулювання як узагальненої категорії, а ці підходи, у свою чергу, обумовлені різними концепціями праворозуміння. Виділення найбільш загальних закономірностей кожного підходу, на її думку, дає змогу розглянути феномен правового регулювання в інструментальному, інституційному, нормативно-юридичному, діяльнісному, телеологічному, комунікативному, соціологічному та інших аспектах, при цьому кожен із них може бути ефективно використаний для вирішення конкретних завдань, які стоять перед певним дослідником [6, с. 19].

Виходячи з вищевикладеного, для досягнення мети з'ясування сутності адміністративно-правового регулювання управління системою професійної орієнтації в Україні, на нашу думку, необхідно виокремити властивості, притаманні адміністративно-правовим відносинам, що виникають у цій сфері суспільних відносин. До них, на нашу думку, належать такі: наявність публічного інтересу, задоволення якого передбачає реалізацію в процесі таких відносин органом державної (зокрема виконавчої) влади чи його посадовою особою конкретних цілей і завдань державної політики, спрямованої на оптимізацію професійного самовизначення на основі врахування професійно важливих особистісних характеристик індивідуума та потреб ринку праці для досягнення збалансованості між професійними інтересами й можливостями людини та потребами суспільства в конкретних видах професійної діяльності; наявність як імперативного, так і диспозитивного методів правового регулювання, що обумовлено спрямованістю діяльності органів виконавчої влади та їхніх представників на реалізацію права людини і громадянина на професійне самовизначення; існування широкого арсеналу правових засобів, за допомогою яких такий публічний інтерес задовольняється, спрямованих метою впливу держави на вказану сферу суспільних відносин, при цьому саме характер і напрям такого впливу визначають використання тих чи інших адміністративно-правових засобів.

На підставі вищевикладеного можна сформулювати визначення адміністративно-правового регулювання управління системою професійної орієнтації в Україні як впливу держави в особі спеціально уповноважених органів на рівень задоволення публічного інтересу, спрямованого на оптимізацію професійного самовизначення, шляхом використання широкого арсеналу адміністративно-правових засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Развадовський В.Й. Особливості адміністративно-правового регулювання державно-управлінських відносин у транспортній сфері / В.Й. Развадовський // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2003. – Випуск 23. – С. 167–174.
2. Бузунов Р.А. Поняття механізму адміністративно-правового регулювання кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Р.А. Бузунов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Ужгород: Поліграф центр «ЛІРА», 2007. – Випуск 7. – С. 299–303.
3. Лазаренко В.А. Генезис адміністративно-правового регулювання екологічної безпеки в Україні / В.А. Лазаренко // Кримський юридичний вісник. – 2010. – № 1 (8). – С. 122–132.
4. Адміністративне право України: [підручник] / за заг. ред. д. ю. н., проф. Т.О. Коломoeць. – К.: Істина, 2008. – 500 с.
5. Адміністративне право: Академічний курс: [підручник] / у 2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юридична думка, 2004. – Том 1: Загальна частина. – 2004. – 584 с.
6. Шопіна І.М. Адміністративно-правове регулювання органами внутрішніх справ України: [монографія] / І.М. Шопіна. – К.: «МП Леся», 2011. – 426 с.